

Keräilijän tunnustuksia

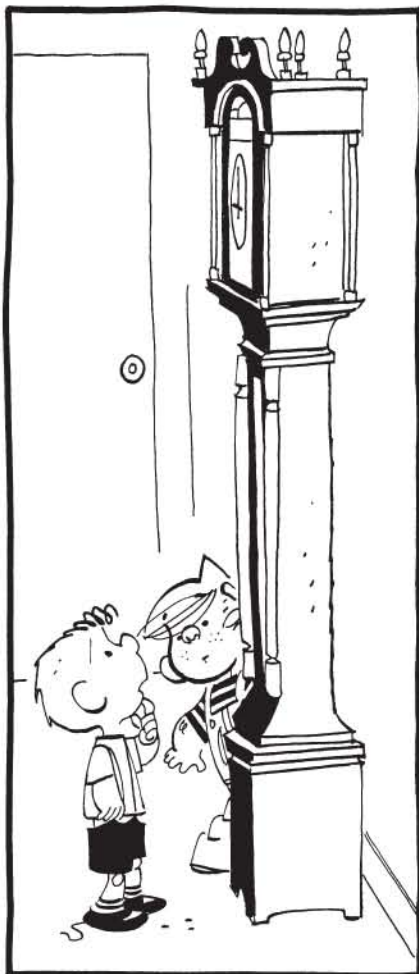
osa 7:
VILLEN TEHDAS

Jyrki Vainio

Puolivälissä Kaliforniaa sijaitseva Carmelia voisi luonnehtia Amerikan Naantaliksi. Se on pieni, idyllinen satamakaupunki, jota etenkin purjehdukseen ja taiteeseen suuntautunut väki suosii kesäisin lomakohteenaan. Se on myös se paikka, jonka pormestarina toimi jonkun aikaa Clint Eastwood. Hänen ranchinsa on kaupungin ulkopuolella.

Kari Suomalainen kirjoittaa kirjassaan Löysin lännen (1960) käyneensä Carmelissa tapaamassa Pipsa Pippurin piirtäjää, Jimmy Hatloa. Saavuin sinne hänen jalanjäljissään miltei neljäkymmentä vuotta myöhemmin, tapaamaan piirtäjää, jonka piirros löytyi myös Karin kirjasta - tosin ilman mitään selitystä siitä, mistä se on peräisin. Sen oli tehnyt Henry "Hank" Ketcham (1920-2001), Ville Vallattoman isä.

Ville Vallaton on merkittävä ilmiö. Suomessa hahmon tunnustavat kaikki, mutta vain harva on sarjaa alkuperäismuodossaan lukenut. Seura julkaisi Villen sunnuntai-sarjoja iät ja ajat ja hahmolla on ollut myös oma sarjakuvalehtensä. Ironista kyllä, nämä olivat sarjan ne osa-alueet, jotka Hank Ketcham useimmiten jätti assistenttien käsiin. Hän itse keskittyi piirtämään sarjan päivittäistä sanomalehtiversiota, yhden ruudun pilakuvaa. Meillähän yksiruutuisista lehtisarjoista ei oikein tunneta muita kuin Gary Larsonin Harhama, mutta tässä samaisessa muodossa myös Ville Vallaton on ilmestynyt maailmalla jo yli viisikymmentä vuotta. Eikä siinä vielä kaikki - se on parhaimmillaan ollut sängen hyvä.

"HOW DO YA TELL
TIME, DENNIS?"

Walter Lanzin sekä toisen Waltin, Disneyn animaattorina oppivuotensa viettänyt Ketcham kehitti yksiruutuisissaan erinomaisen letkeän, siistin tussipiirrostopyyntiin. Ketchamin visuaalista kyvykkyyttä hyödynnettiin myös USAn armeijan palveluksessa, sotavuodet 1941-44 hän toimi valokuvasespialistina ja propaganda-julistaiden piirtäjänä. Tänä aikana hän myös loi ensimmäisen oman sarjakuvansa Half Hitch.

Ketchamin taidokkuus tulee esille erityisesti kuvien kekseliäissä sommitteluissa ja graafisessa rytmisissä. Tasaiset mustat ja viivoitetut pinnat vaihtelivat huolellisesti kuvattun taustatilan kanssa. Toisin kuin sarjakuvantekijä-ikätoverinsa Mort Walker ja Charles Schulz (kaikkien kolmen piirtäjän sarjat alkoivat ilmestyä vuoden sisään, 1950-1951) Ketcham ei kehittänyt aina samanlaisena pysyvää ikonista kuvamaailmaa, vaan pyrki päivittämään esimerkiksi piirrosten vaatetuksen ja sisustuksen yksityiskohtia kutakin aikakautta vastaavaksi.

Vaikka sarja rakentuikin paljolti irtovitsuille, Ketcham oli kuitenkin taustoittanut sen pikkutarkasti, jopa Villen kotitalon pohjapiirrosta myöten. Hahmoilla oli

"STICK YOUR HEAD IN HERE
AN' YELL, I GUESS."

Ketchamin mielessä myös selvät henkilöhistoriat, esimerkiksi herra Ärrylä on eläkkeelle jäänyt postivirkailija.

Tavatessamme Ketcham oli itsekin vetäytynyt eläkkeelle, eikä sarjasta apulaisten käsissä ollut jäänyt paljoa jäljelle. Täten "ulkoistettua" tuotantoa pyöritettiin pienessä keskustoimistossa Montereyssa, Carmelista pohjoiseen. Sinne sarjan vitsinkirjoittajat lähettivät juttujaan ja käyttöön valitut ideat lähetettiin edelleen piirtäjille.

Toimistoa johtava sihteeri Dottie Roberson kertoi, että muutamat kirjoittajista lähettävät juttujaan jopa puoleen tusinaan eri sarjaan.

"Eräs heistä esimerkiksi on liikemies, joka aina aamulehden luvun ohessa kirjoittaa muutaman vitsin", kertoo Dottie. "Eräs toinen on nyt jo hyvin iäkäs rouva. Häneltä tuli juuri osoitteenmuutosilmoitus - hänet on viety hoivakotiin".

Ei siis mikään ihme, jos vuosikymmeniä jatkuneen sarjan ideat ovat nekin alkaneet ajan myötä käydä hiukan väsyneiksi.

Sarjan nykyiset piirtäjät, Ron Ferdinand ja Marcus Hamilton, yrittävät parhaansa mukaan jäljitellä Ketchamin tyyliä, mutta ero tämän omiin töihin on kuitenkin selkeä.

Jyrki Heikkinen
PUNAJÄKÄLÄ
62 sivua, 20 euroa
B5, kovat kannet
ISBN 952-99407-2-6

Omintakeisen runoilija-sarjakuvataiteilijan ensimmäinen pitkä albumi kuvaa epätoivoista taistelua muistinmenetystä ja pianonvirittäjiä vastaan mystisessä, tyhjentyneessä Pohjois-Suomessa.

Ville Ranta
ISI ON VÄHÄN VÄSYNYT
148 sivua, 14 euroa
koko 176 mm x 176 mm
ISBN 952-99407-3-4

Ville Rannan syvän henkilökohtainen päiväkirjaromaani kuvaa perhe-elämän vaikeita alkuaikoja, masennusta ja lapsen sairautta.

Rannan humoristinen ja irtonainen ote asettaa kuitenkin asiat yllättäviin mittasuhteisiin.

Kati Kovács
SILMÄ ULOS
140 sivua, 14 euroa
koko 176 mm x 176 mm
ISBN 952-99407-4-2

Kati Kovács kuvaa päiväkirjassaan **SILMÄ ULOS** elämänsä ja suhdettaan taiteeseen, sommittelee ja fantasioi, matkustelee, pohtii identiteettiään Italiassa asuvana suomalaisena naisena ja äitinä.

Monipuolinen ja visuaalisesti rikas teos suoraan taiteilijan omasta elämästä.

LAIKKU 05 - KOTIMAISIA SARJAKUVIA 1900-1945

Laikku-antologiasarja jatkuu jo viidennellä albumilla. LAIKKU 05 sisältää esittelyjä vanhoista kotimaisista sarjakuvista ja niiden tekijöistä sekä runsaasti sarjakuvanäytteitä. Esittelyssä mm. Hjalmar Löfving, Egon Meuronen ja Poika Vesanto.

Tulossa syksyllä 2005

"Herra Ketcham halusi, että hänen assistenttinsa oppivat piirtämään sarjaa ilman hänen apuaan. Niinpä hän ei tehnytään sarjoja yhteistyössä heidän kanssaan, vaan ne olivat kokonaan joko hänen itsensä tai sitten hänen apulaistensa tekemiä", kertoo Dottie.

Pahamaineiseen haamukirjoitustyyliin jokaisen jakson tekijäksi allekirjoitettiin kuitenkin Hank Ketcham. Mutta Dottie kertoi, että Ketchamilla oli siitä huolimatta tapana merkitä omat tuotoksensa muista erikseen.

"Ahaa!" hihkaisin. "Se pieni vekki ruudun yläkulmassa!"

"Aivan oikein", Dottie vahvisti havaintoni. "Vain harvat ovat hoksanneet, mitä se tarkoittaa".

Nopea tarkistuskierros pariinkymmenen kokoelmapokkariin vahvistaa, että lähes kaikista kirjoihin päätyneistä Villen yksiruutuisista löytyy vekki ylänurkasta. Sunnuntai-sarjoissa sitä ei yleensä näy.

Ville Vallaton sai alkunsa Henry Ketchamin kotipiiristä. Hahmo nimettiin hänen poikansa Dennisin mukaan ja hahmon isä oli nimeltään Henry. Oli sodanjälkeisen vauvakuumeen aika, joten pikkulapsesta kertova sarja menestyi nopeasti.

Ketcham itse tuntuu aina osanneen nauttia menestyksestään ja elää sen myötä le-

veästi. Hän asui vuodesta 1960 vuoteen 1977 Sveitsissä, jossa hänen työhuoneensa oli Geneven keskustassa olevan pilvenpiirtäjän kattohuoneistossa.

Samaan aikaan piirtäjän oma perhe kuitenkin kärsi. (Ennen Ketchamin muuttoa Eurooppaan hänen vaimonsa oli tehnyt itsemurhan ja päihdeongelmainen Dennis lähetettiin sisäoppilaitokseen. Myöhemmin Dennis liittyi isänsä tavoin merivoimiin ja päätyi Vietnamiin, jossa hänen hermonsomahtivat lopullisesti. Hank hankki pojalleen lähestymiskielon, jonka vastineeksi hän maksoi pientä elatusmaksua Dennisille. -pt. huom.)

Mutta Ketcham itse olikin ilmeisen kovapintainen kaveri. Miehestä kertoo jottain se, että hän kampanjoi aikoinaan julkisesti sotakiihkoilija Barry Goldwateria presidentiksi.

Minut hän otti vastaan golf-kerhollaan. Kenttä oli Pebble Beach, jota Tiger Woods on kuvannut Amerikan mantereen parhaaksi. Seudulle päästäkseen ulkopaikkakuntalaisen oli ensin maksettava tietulli.

Eläkepäiviään Ketcham vietti golfaten ja maalailien akvarelleja. Hänen puheistaan kävi selväksi, että hän näki oman työnsä sarjakuvasivuillakin nimenomaan juuri kuvien tekijänä - kommentit juttujen kirjoittamisesta hän viittasi nopeasti syrjään. Hä-

nen mukaansa on toki olennaista, että sarjan luoja asettaa alussa sen sisällölle selvät puitteet ja suunnan, mutta yhden ihmisen resurssit on äkkiä käytetty loppuun. "Sarjan tuoreena pitämisessä tarvitaan apua".

Niinpä Ketcham itse keskittyi yksinomaan piirrostyöhön ja olikin toki siinä eittämättömän hyvä. Hänen tapanaan oli luonnostella piirroksat ruudun muotoon valmiiksi rajatulle kuultopaperille ja sitten, vanhalle animaattorille tyypillisesti, piirtää kuvat puhtaaksi valopöydällä. Pittoreskoina yksityiskohtana mainittakoon, että hänellä oli tapana täyttää kuvien tummat alueet tussin sijasta mustalla vesivärillä.

Yhteys Kariinkin selvisi. Ketcham tapasi tämän Helsingissä vuonna 1959 ollessaan matkalla piirtäjävierailulle Neuvostoliittoon. CIA oli pyytänyt häntä tekemään matkan aikana muistiinpanoja siitä, mitä lentokoneen ikkunasta näkyy.

Fantagraphics julkaisee kirjasarjana kaikki Hank Ketchamin Ville Vallattomat. Ensimmäinen osa, Complete Dennis the Menace 1951-1952 ilmestyy syyskuussa 2005.